

**BARE DEN SAK
ER TAPT,
SOM MAN OPPGIR.**

Dante

**Nr. 7 - 1984 - 33. årgang
Løssalg kr. 5,-**

Nå må Riksadvokaten handle

Nordmenn krever full oppklaring i saken om Quisling-boet

Saken omkring århundrets største historiske funn, Quisling-arkivene, utvikler seg til en skandale av dimensjoner.

Hittil er lite gjort for å bringe full klarhet i h.r.advokat Sverdrup Thygesons disposisjoner som bobestyrer i Quisling-boet, — og hans svigersønn, advokat Odd Syse, har også stilt seg i et eiendommelig lys.

Folk spør seg selv: Vil myndighetene søke å dysse saken ned?

Gjennom pressen og egne kilder har FOLK OG LAND fulgt saken fra dag til dag:

— Det var et rent tilfelle at jeg fant alt dette, forteller «Tom» til Dagbladet.

— Gutta i gata der jeg bodde, var fælt interessert i våpen og andre effekter fra krigen. Under den store loftsryddingen da folk ble bedt om å tømme huset for alt skrapet fra krigen, streifet vi rundt i Bislettstrøket. Gutta fant en hel del. Jeg, som var minst, måtte ta til takke med papirkasser. Men jeg skal si fatter'n tente da jeg kom hjem!

Vi snakket en del om hva vi skulle gjøre med Quisling-papirene. Fattern mente de var verdifulle. Men så døde han, og jeg la sakene på loftet.

Tom har alltid vært interessert i krigen og sakene derfra, forteller han. Faren satt på Grini under krigen, så holdningen hjemme var klart anti-nazistisk.

— For noen år siden sendte Fjernsynet TV-serien «I solkorsets tegn». Jeg tok den opp på video, og spilte den av her i våres en gang. Rett etterpå så jeg han som var historiker i serien i byen. Jeg tok kontakt med Hans Fredrik Dahl, og spurte om han var interessert i sakene. Ante ikke da at han var ansatt i Dagbladet.

Nå spør Tom:

Er det noen som vil kjøpe disse papirene av meg?

JEG VIL KJØPE

En av dem som meldte sin interesse for papirene var Aage Spakmo, Oslo's ukronede rivningskonge. En uredd mann.

Til «Dagbladet» sa han 29. august:

— Vidkun Quisling var ingen landsforræder. Jeg vil bruke arkivet til å bevise at dommen mot ham var justismord, sier Spakmo, som under krigen sjøl var NS-medlem. Hans medlemskap

varte i et og et halvt år. Hans interesse for partiet har ikke tapt seg.

Vil slåss

— Jeg støtter fullt ut det arbeidet som Institutt for norsk okkupasjonshistorie utfører. Jeg vil slåss sammen med dem mot det skammelige landssvikoppgjøret.

Spakmo ble dømt til 9 måneders straffearbeid etter krigen, men han sier det utelukkende var på grunn av NS-medlemskapet.

— Jeg fikk dommerens ord på at jeg aldri begikk en eneste ondsinnet handling, sier han til Dagbladet.

Skrivebordet

Spakmo troner bak det veldige skrivebordet etter Vidkun Quisling. Han kjøpte dette og flere andre gjenstander etter Maria Quisling's dødsbo. Bare skrivebordet kostet ham 150 000 kroner.

— Min interesse for personen Quisling er ikke ny. Men jeg nærmer meg nå pensjonsalderen, og den vil jeg benytte til å forske. Derfor vil jeg kjøpe arkivet. Ikke for å tjene penger. Det virker støtende på meg å ville tjene penger på dette materialet.

Lofte

Spakmo lover at han vil disponere arkivet slik at historieforskere også kan få benytte det.

Hvis Institutt for norsk okkupasjonshistorie har sikre lokaler, er det ikke umulig at Spakmo vil plassere arkivet der. Dette instituttet er en videreføring av Forbundet for Sosial Oppreisning, de landssvikdømtes organisasjon. Her er det samlet et etter hvert betydelig materiale om krigen og NS.

IKKE TROVERDIG

Aage Spakmo kjøpte ikke Quisling-arkivet. Heller ingen andre.

Ryktene gikk om at det var tyvegods.

Folk trodde ikke på TOM's, eller rettere sagt John Hveem's historie om funnet på søppelhauget.

I «VG» 30. august leser vi:

John «Lasse» Hveem vokste opp i nærheten av Bislet i Oslo, i samme strøk som hans eldre bror fremdeles bor. Broren kjenner overhodet ikke til Johns kartonger med Quisling-dokumenter.

Det gjør heller ikke folk som har kjent ham som nabo på Amerud i mange år. Ingen har sett dokumenter, og Dagbladets historie om klager på «mugne» kartonger stemmer overhodet ikke. Han hadde hverken sekker eller kartonger stående i leilighet eller i boder.

John har ingen tillegg til historien om hvordan han kom over arkivet. Fordi det ikke er andre historier. Det har aldri vært noe tyveri.

JOHN EN TYV, SIER SYSE

Saken utviklet seg raskt. John Hveem hadde tatt Quisling-arkivet fra et kjellerrum i N. Slottsgt. 3, som hadde tilhørt H.r. advokat Sverdrup Thygeson «VG» 4/9 1984:

— Jeg var overbevist om at John Hveems historie om at han fant Quisling-dokumenter under en papirinnsamling i 1950-årene ikke var korrekt, sier advokat Odd Syse.

Tyveri

Da vi fant medisinflaskene i et rom like ved stedet der Jacobsen sa at han og Hveem fant dokumentene, var jeg sikker i min sak: John Hveem hadde på en ulovlig måte tatt dokumentene fra kjelleren i Nedre Slottsgt. 3, fastslår Syse.

Advokat Syse sier at når det nå er bekreftet at dokumentene er funnet i kjelleren, dreier det seg om tyveri.

Ingen rett

Syse er svigersønn av h.r.advokat Harald Sverdrup-Thygeson, som først var tillitsmann i Quisling-beslagene, deretter var han bobestyrer for Vidkun Quisling's dødsbo.

— Etter min mening er det helt klart at papirene som er fjernet fra kjelleren i første omgang tilhørte Maria Quisling. Etter hennes død skulle disse papirene tilfalle Universitetsbiblioteket, sier Syse.

John Hveem kan ikke ha eiendomsretten over dokumentene han har gitt til Dagbladet, sier Syse.

HØK OVER HØK

Det sjokkerte hele landet, da lesere 5. september gjennom «Aftenposten» og i «VG» fikk meldingen om at advokat Syse hadde fjernet og byttet bort Vidkun Quisling's dagbok og pass,

som var stukket til side i N. Slottsgt. 3.

— — —
Advokat Odd Syse solgte i 1979 Quisling's dagbok og et pass fra Quisling's tid i Russland. Papirene som var verd kr. 34 000, byttet advokaten bort i to bøker. Hvilke bøker og med hvem vil han ikke ut med.

Det er Aftenposten som skriver dette i dag. Syse plukket ut dagbok og pass fra sin avdøde svigerfar, h.r.advokat Harald Sverdrup-Thygeson's hvelv.

Ifølge Syse tenkte han ikke så nøye over om han hadde lov til å selge dokumentene.

Lagerrommet VG var med på å finne, inneholder også en rekke dokumenter fra avdøde h.r. advokat Sverdrup-Thygeson's arkiv.

ADVOKAT SYSE I SØKELYSET

Riksadvokaten vil granske advokat Syse's forhold i arkivsakene. Ja, vi håper da inderlig det. Fra «VG»:

— — —
Advokat Odd Syse, som solgte /byttet bort Quisling's dagbok og diplomatpass, vil bli kikket nærmere etter i sømmene.

Bare disse to papirene har en antikvarisk verdi på 34 000 kroner. Syse hevder at han ikke mottok penger for passet og dagboken, men at han byttet dem bort i to bøker. Hvilke, vil han ikke ut med.

Syse sier han fant papirene på loftet og i en safe som tilhørte hans avdøde svigerfar. Likevel ønsker riksadvokaten å finne ut om Syse egentlig hadde rett til å behandle papirene som sine egne.

JOHN UT — SYSE INN

John Hveem's navn er i pressen byttet ut med advokat ODD SYSE's. Folk lukter nye sensasjoner. Og de kommer. Les hva «VG» skriver den 5. september:

— — —
«I samlermiljøet blir det hevdet at advokat Odd Syse skal ha omsatt flere Quisling-effekter enn dagboken og passet han har fortalt om.

Advokat Odd Syse avviser på det mest bestemte at det skal ha skjedd.

— Jeg har gitt bort en Quisling-uniform til et museum, uten å gjøre penger på den. Uniformen fant jeg på loftet i Nedre Slottsgate 3. Passet jeg har byt-

tet bort lå i lommen på uniformen.

Personlige venner av Syse har fått utfylte medlemskort for Nasjonal Samling og utfylte Nansen-pass.

FÅR HAN FINNERLØNN?

Nå er også Vidkun Quisling's K.O.-nål i gull funnet på h.r.-advokat Sverdrup-Thygeson's kontor. Den har ofte vært etterlyst av ivrige samlere, som har ventet på at «finnerne» skulle utby den til salgs.

I «Dagbladet» den 8. september leser vi:

— — —
«Utrolig hva et gammelt advokat-kontor kan inneholde». Dette var reaksjonen etter at enda flere verdigjenstander som har tilhørt Vidkun Quisling, i går kom for en dag i advokat Harald Sverdrup-Thygeson's gamle safe i Oslo.

Et jakkemerke i gull, trolig Førerens medlemsnål i NS, et sigarettetu i sølv med Førerens initialer, ei sølvskei, ei slipsnål, et barometer og ei bok dedikert til Vidkun Quisling.

Dette ble i går overlevert til Regjeringsadvokaten av advokat Syse.

Advokat Fliflet bekrefter overfor Dagbladet at det som nå er funnet må ha hatt en ikke ubetydelig verdi. Sjøl forsøker han nå å sette seg inn i omstendighetene omkring bobehandlingen.

SKANDALEN ER ÅPENBAR

Folk er rystet. Hvorfor somler myndighetene i denne sak? Hvorfor blir ikke politiet beordret til husundersøkelser, — og da ikke bare i Nedre Slottsgt. 3. Snart er det for sent!

«Dagbladet» 7. sept. skriver:

— — —
«Enkefru Maria Quisling skulle allerede i 1952 ha fått utlevert alt materialet og alle etterlatenskapene etter sin mann, Vidkun Quisling. Utlevering av effektene som ble oppbevart hos tilsynsføreren, høyesterettsadvokat Harald Sverdrup-Thygeson, ble beordret av Erstatningsdirektoratet.

Men Maria Quisling fikk ikke det hun hadde krav på. I alle fall har en vesentlig del av mannens etterlatenskaper helt opp til i dag vært oppbevart i advokatfirmaets lokaler. Opp gjennom åra har forskjellige ting forsvunnet på ulikt vis.

(Forts. side 7)

Når de «små» blir hengt, og de «store» slipper fri

VIL VI OPPLIVE DET SAMME I SAKEN OM QUISLING-BOET?

Neppe har noe menneske utenfor våre rekker tjent sannheten, retten og rettferdigheten bedre enn Marta Steinsvik, der hun til sin død ofret all tid på å gjøre kjent uretten som ble begått mot medlemmer av Nasjonal Samling og deres familier, og den tortur og lidelser disse måtte gjennomgå etter okkupasjonen.

Hadde Marta Steinsvik levd idag ville hun med kraft og makt også hevdet sin røst mot lunkenheten og ynkeligheten fra myndighetenes side i den sak som nå opptar et helt folk, nemlig behandlingen av Quislingboet og vegringen mot full granskning av advokater som har hatt deler av det i sin «varetekt» e t t e r at det forlenget skulle vært levert tilbake til eierne.

I årene etter okkupasjonen opplevet vi at de «små» ble hengt, mens de «store» slapp fri.

Mange spør nå om vi vil oppleve det samme i denne sak.

Blir det den unge taxisjåfør TOM, alias John Hveem, som blir sittende igjen som kjeltringen, mens storgutta slipper unna?

Blandt de «store» som slapp all granskning etter «frigjørings» var biskop Berggrav.

Han fikk istedet alle slag æreskors etter okkupasjonen.

Hvorfor vi tilfeldig nevner ham som et lite eksempel, kommer av en interessant brevveksling mellom pastor Dagfinn Hauge og Marta Steinsvik, der biskopens nasjonale holdning er emnet. — Den sto i bladet «SAMFUNDSLIV», og er verd å lese:

Fru Marta Steinsvik, Oslo

Jeg har nettopp lest igjennom Deres bok «Frimodige Ytringer». Der hvor jeg kan kontrollere Deres opplysninger, viser det seg å være adskillige feil og unøyaktigheter. Særlig har biskop Berggrav fått en meningsløs og urettferdig behandling. La mig på et eneste punkt gjøre Dem oppmerksom på en opplysning som er meget i strid med sannheten. De forteller side 6 og 7 at biskopen med høyttaler gjennomstreift Nordmarka og landet like opp til Ringerike og advarte fortrinnsvis ungdommen mot å sette sig til motverge mot tyskerne». — Det er gjentagne ganger gjort oppmerksom på at dette er loddrett tysk løgn,

spredt gjennom bladet Signal. Hvordan det hele henger sammen får De bl.a. beskjed om gjennom Berggrav's bok «Da kampen kom».

Når De nå er gjort oppmerksom på denne feil, og De dermed vet at De har kommet i skade for å spre for tusener av mennesker en tysk løgnhistorie, vil det interessere mig meget å høre hva De vil gjøre for å rette på det. Man skal ikke si falsk vidnesbyrd om sin neste. Deres svar vil for mig bety meget når jeg skal vurdere det andre De har å bære frem.

Ærbødigst
Dagfinn Hauge (sign.)

Herr pastor Dagfinn Hauge, Oslo

Deres brev av 24/6 har jeg mottatt. Jeg er for tiden på ferie og har derfor ikke hatt for hånden Berggravs bok og visse papirer som jeg anså nødvendige for å besvare Deres brev. Det har tatt meg endel tid å få tak i dette. Derfor kommer mitt svar først nå.

Det skulle ha gledet meg meget om min beretning om Berggrav's ferd til Ringerike bare hadde vært en «tysk løgnhistorie». Jeg ville i så fall ubetinget ha rettet min fremstilling i et eventuelt nytt opplag av min bok og gjort biskopen offentlig unnskyldning for feilen.

Men for å bli overbevist om at min beretning bare er en tysk løgnhistorie kreves der riktignok solidere bevis enn en løs påstand fra Deres side, bygget på en delvis uriktig fremstilling i Berggravs bok, som forøvrig et-

ter min mening mere bekrefter enn avkrefter min egen kortfattede omtale av saken. Mere derom senere.

Jeg skal i det følgende først gjøre rede for det grunnlag jeg har bygget min beretning på. I professor Skeie's brosjyre «Forhandlingene med tyskerne 1940», side 7, leser vi:

«Det var antagelig et ledd i den forståelse som således var kommet istand mellom tyskerne og representative menn i Oslo, at biskop Berggrav søkte å stanse den motstand som ble gjort av uorganiserte nordmenn. Han reiste i dette øyemed til Krokskogen, og etter sin hjemkomst holdt han tirsdag den 16. april om ettermiddagen en radiotale, hvori han bl.a. sa: «Under en reise som jeg igår gjorde oppover i landet for å se til sivilbefolkningen og bistå med opp-

klaring av unødvendige misforståelser slo det mig at enkelte ikke er klar over noen vesentlige ting. De tror at det å skyte på en soldat er fri sak for alle og enhver, ja kanskje noen mener det er plikt. De vet ikke at i krig er det meget bestemte regler og avtaler og at bare krigere kan føre krig. Sivilbefolkningen må avholde sig fra enhver innblanding. Hvis noen fra sitt vindu ser en tropp marsjere forbi, og så løsner et skudd mot den, så har han ikke bare brutt krigens lov, men han har utfordret til den værste gjengjeldelse mot uskyldige som tenkes kan. Et slikt skudd har i krigene ofte kostet 100 uskyldige mennesker livet. Sivile som voldelig blander sig inn i krigen ved sabotasje eller annet, gjør den største forbrytelse mot sine landsmenn. La oss vise disiplin . . .

Sivile må aldri bære våpen. Etter krigsloven er de da franktirører og blir skutt. Alle krigshandlinger er forbeholdt uniformerte og organiserte tropper.

Legg merke til disse ting. Riksadvokaten opplyste om dem i avisene forleden ved å vise til Haagerkonvensjonen. Uniformerte og organiserte soldater er det som er under krigens lovs beskyttelse om de blir tatt til fange eller overgir sig.

Jeg har nettopp talt med Høyesterettsjustitiarius om disse forhold. Vi var enige om at det burde bli gjort oppmerksom på dem i radio, fordi vi ser det som vår plikt å redde menneskeliv.

Mange har også meget av ridderlighet å fortelle om tyskerne. Til den fulle sannhet hører også dette.»

(Prof. Skeie's sitat av Berggrav's radiotale er her endel forkortet. Den finnes i sin helhet trykt i «Kirke og Kultur», årgang 1940, og som bilag i Berggrav's bok «Da kampen kom»).

Berggrav forteller altså her selv hva han sa til folk på turen sin oppover til Ringerike den 15. april 1940. Der var mange norske øyen- og øren-vidner. Ett av disse har uttalt at hadde han hatt skytevåpen, ville han «skutt biskopen ned som en hund».

Biskopen ble fotografert på turen i sin bil med høyttaleren. Jeg har selv hatt et faksimile av fotografiet i min hånd.

Hva kunne så grunnen være til nevnte øyenvitnes harme over biskopens ord, slynget med høyttaleren ut over de distrikter han passerte? At de tyske militære myndigheter bifaldt denne Berggravske fortolkning av folkeretten er ikke så underlig. Vår høyeste norske, juridiske autoritet, professor dr. juris Jon Skeie, synes imidlertid å være av en annen mening. Han skriver i sin før omtalte brosjyre på side 9:

«Den folkerettslære som biskopen forkynte med henvisning til de to juridiske autoriteter, stem-

mer imidlertid ikke med Haagerkonvensjonens reglement om landkriens lover og sedvaner. Det heter ganske visst i artikkel 1: Krigens love, rettigheter og plikter finder ikke alene anvendelse på armeen, men også på militser og korpser av frivillige som oppfylder følgende betingelser: 1. at de har over sig en person som er ansvarlig for sine underordnede, 2. at de har ett fast kjennetegn, som kan gjenkjennens på avstand, 3. at de bærer sine våpen åpent, og 4. at de i sine operasjoner retter sig etter krigens lover og sedvaner. — Men i artikkel 2. bestemmer reglementet videre: *Befolkningen av et ikke okkupert landområde som, når fienden nærmer sig, av egen drift griper til våpen for å bekjempe de innrykkende tropper, uten å ha hatt tid til å organisere sig, i overensstemmelse med første artikkel, skal betraktes som krigførende, hvis den bærer sine våpen åpent og hvis den overholder krigens love og sedvaner.»*

«De sivile som Berggrav hadde talt til på sin reise, kjempet på et område som ennå ikke var okkupert, og advarselen i hans radiotale var generell, den gjaldt hele landet. At betingelsene for siviles forsvarsrett etter art. 2 var tilstede, kunne der ikke være tvil om, det tyske overfall var jo kommet så plutselig at ikke engang noen del av hæren var mobilisert den 9. april. Og ved besettelsen av magasinene og avbrytelsen av telegraf- og telefonledninger var der på de fleste steder heller ikke i de følgende dager blitt anledning til en ordnet mobilisering overensstemmende med forskrifter i den sisterte artikkel 1. Bispnen introduserer, som vi har sett, videre den lære at den sivile som har løstnet et skudd til landets forsvar derved har utfordret til «den værste gjengjeldelse mot uskyldige som tenkes kan». Også denne lære er i åpenbar strid med folkeretten. Selv om en mann skyter en fiendtlig soldat på et okkupert område, har fienden ikke rett til å hevne sig ved straff mot uskyldige. Haagerkonvensjonens reglement bestemmer i art. 50 i avdeling III om fiendens myndighet på et okkupert område: «ingen fellesstraff — pengestraft eller annen straff — kan ilegges befolkningen på grunn av enkeltpersoners handlinger, når befolkningen ikke derfor kan betraktes som solidarisk ansvarlig.» Men tyskerne hadde nok interesse av at begge disse vranglærer ble forkynt — og det av en biskop i den norske kirke.»

Så langt professor Skeie.

Mener De, herr Pastor, at professorens fremstilling, som jo i skarphet langt overgår min korte omtale av saken, og som helt samstemmer med min be-

dømmelse av Berggravs opptreden, også bare er en «tysk løgnhistorie»!

Jeg har imidlertid ikke bare mitt kjennskap til saken fra professor Skeie's brosjyre, som jo forøvrig må anses som kilde-skrift. Jeg har også mottatt en førstehånds beretning om ekspedisjonen i sin helhet fra en norsk direktør som Berggrav kan takke for at han oppnådde kontakt med general Engelbrecht.

Direktøren, som jeg anser for en absolutt pålitelig mann, har meddelt meg:

Endel unge norske vernepliktige var i de første dage etter den tyske invasjon dradd opp gjennom Nordmarken og videre oppover Krokskogen for å stanse den tyske fiende, som enda ikke var nådd til disse distrikter. Da det ryktes at fienden var på vei nordover, ble foreldre og slektninger av disse unge menn engstelige for deres skjebne. Biskop Berggrav, hvis sønn også var med blant dem, fant da på at man skulle henvende seg til den tyske overkommando med bønn om at de unge menns liv måtte spares.

De var antagelig uten uniformer, og de ville da formodentlig av tyskerne bli betraktet som franktirører og uten nåde og barmhjertighet skutt. For å forebygge dette skulle Berggrav reise oppover og prøve å få dem frigitt. Man gikk ut fra som selvsagt at de ville bli fanget av tyskerne. Berggrav fremstiller det i sin bok som om han etter innstendig oppfordring fra norske og tyske myndigheter foretok denne ekspedisjon. Ifølge direktørens forklaring er dette ikke riktig. Det var Berggrav selv, som lenge forgjeves søkte å få først Falkenhorst og siden general Engelbrecht i tale. Det lyktes ham til slutt ved nevnte direktørs hjelp å komme inn til general Engelbrecht. Den norske direktør hadde på en av sine Tysklandsreiser for år tilbake mottatt et egenhendig brev fra Hitler. Ved å forevise dette brev slapp direktøren inn til generalen og fikk forelagt ham saken og bedt om at biskopen måtte få en konferanse. Generalen gikk omsider med på dette, og det lykkedes Berggrav å få generalens tillatelse til å reise oppover landet og om mulig redde de før omtalte unge kjempere. I sin bok antyder biskopen at generalen sørget for reiseutstyret, men han unnlater å nevne at han reiste i tysk panserbil og med tysk sjåfør. Derimot legger han ikke skjul på at han ga seg ut for å være utsending fra det Røde Kors.

Forøvrig stemmer biskopens beretning i boken med direktørens. Det viste seg at det ikke sto noe på med «guttene». 400-500

(Forts. side 8)

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaktør: Kåre Haugerud. (Treffes kun etter avtale.)

POSTADRESSE: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1 - Tlf.: (02) 19 06 71 (Tlf.svarer)

Kontortider: Enerhaugplassen 4, Oslo:

Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 10—14 og onsdag kl. 18—20.

Abonnement: Pr. år kr. 80,-. I omslag kr. 100,-. Utlandet + kr. 10,-.

Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Abonnement løper til det oppsies skriftlig.

Utgifter: A/S Historisk Forlag

Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a., pr. spaltem.m.

Minstepris kr. 50,-

Trykk: Viking Boktrykkeri A/S

Riksadvokaten og Quisling-boet

Riksadvokaten har så smått begynt å røre på seg i saken om Quisling-boet, som i inn- og utland har vakt de sterkeste reaksjoner. Fra flere land har vår redaksjon mottatt eksemplarer av storaviser som omtaler saken. Det synes utrolig at Riksadvokaten ikke forlengst har satt igang en inngående granskning av de forhold som er kommet fram om behandlingen av Quisling-boet, og at politiet er satt inn i etterforskningen.

Norske aviser har tidligere foreslått oppnevnt en offentlig kommisjon for å bringe ALLE detaljer fram. I tilfelle måtte forutsetningen være at kommisjonens medlemmer ikke selv har «svin på skogen», f.eks. ved medvirkning under rettsviket i 1945.

THYGESONS HEDERLIGHET

Advokat Schiøtz som representerer advokat Odd Syse i saken om Quisling-boet mener at det ikke er grunnlag for å rette kritikk verken mot Syse eller hans svigerfar, avdøde h.r. advokat Harald Sverdrup Thygeson.

Høyesterettsadvokatens familie har reagert på at hederligheten hans er trukket i tvil etter at denne sak kom opp, sier Schiøtz.

Etter grundig å ha gjennomgått Maria Quisling's redegjørelse til Erstatningsdirektoratet om Sverdrup Thygesons behandling av Quisling-boet, og hva som senere er kommet frem i denne sak, mener vi at advokaten bør vente med sin frifinnelse av såvel Sverdrup Thygeson, som hans svigersønn, inntil en offentlig granskning har fått klarlagt alle detaljer omkring Quisling-boet, — og dets vandring fra Gimle til konstituert politimester Heinrich Meyer på Møllergaten 19, den 9. mai 1945 til loftsrum, kjellerlokaler, kontorer og antikvariat. Inntil en slik granskning er foretatt, må vi få lov å tro hva vi vil om Sverdrup Thygeson og hans svigersønn.

Og det gjør vi også..

NRK og barnetrygden

I programserien «5 rette» i TV lørdag den 21. juli ble følgende spørsmål stilt et av de deltagende lag:

— Når ble barnetrygden innført?

— I 1946, av Arbeiderpartiet, svarte laget.

— Helt riktig, helt riktig, fastslo AP-dommeren Ustedt, og poeng ble gitt.

Vi vil helst tro at dette var et glipp fra dommerens side, da han med sine kunnskaper om norsk okkupasjonshistorie burde vite at det var Nasjonal Samling som innførte barnetrygden.

Partiet hadde den på sitt program fra stiftelsen, men under okkupasjonen tok det lang tid å få den utarbeidet i lovs form.

Den 1. januar 1945 ble den gjort gjeldende, mens Arbeiderpartiet overtok det hele i 1946.

I et forsøk på å rette opp feilen fra dommer Ustedt, ringte mange seere NRK under programmet.

Forgjeves!

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 10—14, onsdag kl. 18—20.

Postadr.: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradr.: ENERHAUGSPlassen 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

Slik ble Nasjonal Samling stiftet

Av Walter Fyrst

Under krigen kom det ut en «Nasjonal Samlings Historie». Den inneholder noen feil. 'Folk og Land' hadde i sitt dobbeltnummer 5/6-1983 en beretning om NS' stiftelse, som antagelig bygger på nevnte bok.

I 'Folk og Land' nr. 8 1983 redegjorde jeg for sammenhengene mellom Den Nasjonale Klubb og NS' stiftelse.

I det følgende redegjøres for Grand-møtene og de første medlemmer.

Quisling var en mann som mange satte sitt håp til når det gjaldt den nasjonale politikken. En gruppe hadde planer om en 'nasjonal blokk' med Quisling som ideolog. Andre forsøkte å få Bondepartiet inn under hans ledelse. Det var også drøftelser om å danne et søsterparti til Bondepartiet i byene. Alle disse planene, som jeg dengang ikke hadde kjennskap til, strandet imidlertid på at Quislings bitre motstander i Bondepartiet — den nettopp avgåtte statsminister Jens Hundseid — ble gjenvalgt til parlamentarisk fører for Bondepartiet 9. mars 1933.

Under mine tre samtaler med statsråd Quisling i Forsvarsde-

partementet året før, trodde jeg hele tiden at han tenkte på å starte en bevegelse — et nytt og bedre 'fedrelandslag' — ikke et parti. Men da jeg oppsøkte ham igjen 28. april 1933 og spurte når han hadde tenkt å starte den nye bevegelsen, svarte han overraskende: «Jeg vet ikke riktig, men vi skal delta i høstens valg».

Da var det ikke lang tid til å bygge opp en organisasjon og forberede valgdeltagelse! Jeg tilbød derfor å få med noen folk som et ulønnet propaganda-utvalg. Vi kunne møte ham om en drøy uke.

Mandag 8. mai var vi tolv interesserte samlet i skriverrommet på Grand Hotell i Oslo for å møte Quisling. Til vår forbause uteble han. I stedet møtte kaptein Frederik Prytz, som sa at Quisling ville møte oss samme sted dagen etter.

Tirsdag kom Quisling. Vi stilte spørsmål og kom med forslag. Adolf Egeberg foreslo at stiftelsesdagen skulle fastsettes til 17. mai og kunngjøres på Eidsvold. Møtet sluttet med at der ble nedsatt et utvalg på tre som fikk med seg Quislings foreløbige programutkast.

Arbeiderpartiet på Eidsvoll truet imidlertid med å la sine barn gå i eget tog 17. mai hvis Quisling kom. Vi ønsket ikke

splid, og avlyste talen. Men stiftelses-datoen sto fast.

Torsdag 11. mai møttes vi på ny i skriverrommet — uten Quisling. Program-utvalget hadde sitt reviderte forslag ferdig og det ble bragt hjem til Quisling — hvor vi samtidig fikk hans manuskript «Oppfordring til Nasjonal Samling». Det ble mangfoldiggjort og sendt avisene med anmodning om sperrefrist til 16. mai. I 'Tidens Tegn' bestilte vi et større opplag særtrykk av 'Oppfordringen', som ble bragt ned til NS' kontor i Prinsensgt. 7. Der møtte noen unge mennesker på stiftelsesdagen 17. mai 1933. De fikk med seg bunker av 'Oppfordringen' som de delte ut på gatene, samtidig som de tegnet medlemmer. Det ble de første innskrevne medlemmer i Nasjonal Samling! Ingen var medlemmer før den dagen.

Det har vært en del misforståelser om stiftelsesdatoen. De tre møtene på Grand var forberedende — orienterende sammenkomster av frittstående personer. Flere av dem som var til stede på Grand-møtene ble aldri medlemmer av NS. En geskjeftig ukeblad-journalist feil-informerte imidlertid om dette i fjor på 50-års dagen til plage for deres slektninger.

«Jeg trodde vi var revolusjonære»

Takk, kjære Folk og Land, for at dere tok inn innlegget mitt i mai-nummeret — fra en som redaktøren i sin «hale» kaller for «den unge leser» ...

La meg få lov å føye til at «den unge leser» nå faktisk er 53 år gammel, og nokså tørr bak ørene.

La meg også få korrigere en trykkfeil: — Jeg skrev ikke at vi ville innføre et nytt Norge bygget på sosialisme, men på solidarisme — og det er noe helt annet.

Jeg forstår av redaktørens halle, at jeg kan vente meg atskillig belæring om den norske nasjonalsosialismen fra 17. mai 1933 og frem til slutten — og om hva dere mener idag, dere «gamle» ... Dere med den viten og de synspunkter som vi snørrvalper trenger.

Da synes jeg dere skal vite, at kanskje har ingen tenkt og lest mer om denne tiden, enn nettopp vi 13-14-15-16-åringer — hvis hele verdensbilde ble knust til stumper og stykker våren 1945 — midt i den mest følsomme alder.

Ingen ble mere rystet i den innerste sjels krok enn nettopp vi — da kapitulasjonen kom, da

våre fedre ble stemplet som delaktige i jødemord og terrorhandlinger så langt fra vår rene idealisme at vi ikke kunne tro noen kunne være så grusomme; — ikke før vi smått om senn fikk se de alliertes hemmeligstemplede planer offentliggjort. Som f.eks. den av Churchill iverksatte produksjon av bakterie-bomber beregnet på Tyskland — hvor man kynisk regnet med epidemier som ville drepe minst en tredjedel av befolkningen. — Tysklands sammenbrudd kom den djevelske herr Churchill i forkjøpet ... Og stakkars Hitler — som ikke engang ville ta giftgass i bruk i sluttkampen, fortoner seg jo som den rene humanist i forhold til den «store engelske statsmann».

Vel: Jeg forstår at dere «gamme-nazister» ser annerledes på mangt og meget vedrørende nasgjør. Endel av dere. — Men vi, jonaldsialismen enn vi «unge» vi vokste opp i og ble formet i den nye støpeskje. Selv gikk jeg på «Deutsche Schule in Oslo» et års tid under krigen. Et par av mine Gutteherd-kamerater tilbragte endel av sin tid på en «Ordensborg» — Adolf Hitler-Schule — i Tyskland. — Så la

meg si det slik: Hadde vi vunnet krigen — så hadde nå jeg og vi andre «unge» overtatt partiet — og endel av dere gamle ville ikke forstått noen ting, formodentlig?

Mange av dere hadde vel meldt dere ut av NS, det forstår jeg etter et års lesning av Folk og Land.

Vi unge var revolusjonære. Mange eldre med. Og vær så snille å ikke fortelle oss om partiet, historie og 9. april 1940 — vi vet minst like mye som dere gamle.

— Vår åndelige nød og krise tvang oss til å lese, tenke, vurdere og omvurdere i en grad dere «gamle» nok har vondt for å forestille dere.

Arne Heiberg

GI DETTE NUMMER VIDERE

til en annen når du har lest det! Det er en god måte å fremme vår sak på, og den kan også skaffe oss nye abonnenter.

Winston Churchill kunne ha reddet verdensfreden, — men ville heller ha død og lidelser, blod og tårer

En gulnet protokoll fra det britiske krigskabinett forteller om et møte som ikke er nevnt i memoarene til Churchill, Attlee, Chamberlain og Lord Halifax. Møtet ble holdt den 28. mai 1940. Det britiske krigskabinett var da delt i to like partier over et forslag som ville bety at krigsmaktene la ned sine våpen.

Det var Lord Halifax som satte frem forslaget, med Neville Chamberlain som sin sterke støttespiller. Clement Attlee stemte imot, og det gjorde også Arthur Greenwood. Stillingen var to mot to, og det var Churchills stemme som førte til at det ikke ble noen forhandlingsfred, slik

storparten av verden ønsket.

Den franske statsminister Paul Reynaud hadde på denne tid foreslått at Mussolini skulle megle, (Italia var da utenfor krigen) og det var dette forslag Lord Halifax ville slutte seg til, under betingelse av våpenstillstand så lenge meglingen pågikk.

Det gikk som det gikk, og Churchill fikk igjennom sin linje som betydde fortsettelsen av den krig han var medansvarlig for, med lidelser og død for millioner av jordens befolkning.

Møtet i det britiske krigskabinett den 28. mai 1940 blir nu fortiet i våre massemedia.

Forståelig nok.

Hederlig om «tyskertøs»

Björg Berg:
«DØTRE AV FOLKET»
Aschehoug 1982

«Tyskertøs» er en av disse fellesbetegnelser fra okkupasjonsens og «oppgjøret»s tid som i svært mange tilfeller var svært urettferdig. Selvfølgelig fantes det adskillige tøsere til, men i mange tilfeller dekker det samme ordet forhold som var preget av varm og ekte kjærlighet. Ofte var disse forhold ekstra beundringsverdige fordi ihvertfall den ene part måtte trosse både familie og en kompromissløs isfront. Nettopp en slik kvinne skildrer Björg Berg i sin bok. Den ikke helt unge Magda trasser seg til å bli gift med sin Hans, og det skjer etter at freden er brutt løs. Det siste uttrykket er forfatterinnens.

Magda er skildret med varme, innlevelse og sympati. Særlig beundringsverdig beskrevet er hennes reise til det krigsherjede Tyskland sammen med Hans og avdelingen hans. Hvordan Björg Berg så livaktig har kunnet skildre tilværelsen på bunnen av et troppetransportskip uten selv å ha vært med(?), er knapt til å forstå. Denne anmelder har selv tatt turen på samme måte en rekke ganger og kan garantere skildringens ekthet.

Det denne boken er med på å gjøre, er å understreke at det ikke finnes kategorier, men bare enkeltmennesker med sine egne følelser, sin egen bakgrunn og sin egen måte å oppleve tingene på. På denne bakgrunn har boken sin ikke helt uvesentlige misjon.

—d.

DEN NYE FREMMEDLOVEN

EN SKIPSFØRER SIER MENINGEN SIN I «ADRESSEAVISEN», TRONDHJEM

Norsk Radiopresse nr. 229 — 16/8 -84 skriver at SV's representant Kjellbjørg Lunde vil legge frem forslag om umiddelbar oppheving av den midlertidige innvandringsstoppen fra 1975 med begrunnelse at det vil ta for lang tid å vente på behandling av den nye fremmedloven. Måtte det ta minst 50 år eller mere, er mitt ønske, med mindre den nye loven inneholder noe godt for den vanlige norske nordmann fra Norge.

En tidligere meget kjent norsk statsmann sa for 30—35 år siden at Norge skulle bli et godt land for nordmenn å leve i, og jeg tror ikke vedkommende statsmann hadde i tankene at Norge skulle bli en «barnehage» for all verdens nasjoner og kulturer. En må av og til spørre seg selv, hva er så galt i å være nordmann, med de særegenskaper vi har? Hvorfor skal nordmenn i sitt eget land bli satt på tiltalebenken og bli stemplet som rasister av personer fra helt andre kulturer og som vi ikke skylder en rød øre. Det verste er at denne rasisthetsen fyres oppunder av folk fra våre egne rekker, for å si det rett ut.

Nordmenn som har reist til andre land og kontinenter for kortere eller lengre tid, har må-

tet innrette seg etter de lover og regler som gjelder for det landet de har tatt opphold i, uten å kunne kreve noe spesielt fordi om de var «utlendinger». Ville de komme frem i sitt nye fedreland, måtte de værsgod klare seg selv, samt ta de problemer som måtte melde seg. Og ikke var det snakk om at noen statsmyndighet bygde kirker eller forsamlingshus for dem heller. Det måtte de klare selv hvis de ikke kunne blande seg med sine nye «fedrelandsbarn».

Jeg tror jeg har flertallet av norske sjøfolk, og også vanlige nordmenn på land, med meg når jeg sier: nå får det være slutt med all diskusjon om diskriminering fra utenlandske immigranter. Enten får de innrette seg etter de lover vi har, eller de får vennligst vende tilbake til sitt eget land. Det er på tide at norske politikere studerer innvandringshistorie i forskjellige land og med de problemer det har ført med seg, og tar konsekvensen av dette før det er for sent, slik at Norge fortsatt kan være det landet den tidligere statsmann tenkte på, nemlig et land for nordmenn.

Fordi om Norge i øyeblikket har noen millioner tonn olje under Nordsjøen, betyr ikke dette

at Norge er så rikt at det kan huse all verden, og etter 45 år til sjøs godtar jeg ikke at vi skal bli satt på tiltalebenken fordi jeg og flere med meg ønsker å være nordmenn med stor N.

Når det gjelder den nye fremmedloven er det ingen av oss vanlige skattebetalere som får se noe utkast til den før den skal opp i Stortinget. Kanskje den burde presenteres for det norske folk til avstemning først, etter sveitsiske metoder!

Men skal det først lages en fremmedlov, bør denne loven også ta hensyn til de av landets borgere med opphavsrett til dette landet gjennom generasjoner, og ikke bare for folk som kommer utenfra. En skal også ha i tankene hvor mange mennesker kan vi egentlig bo i dette landet, og med en 60—70 tusen arbeidsløse bør en snart begynne å tenke seg om. En ny fremmedlov bør være vel gjennomtenkt og ikke noe hastverk, og inntil den er ferdig bør innvandringsstoppen fra 1975 stå ved makt. Ja, om det så skal ta 5—10—50 år, og jeg gir min fulle støtte til dem som arbeider innen vårt fremmedpoliti slik at vi fremdeles kan være herrer i eget hus!

Kasper Skjerve, skipsfører

Tankar om landssvik

ARNE STORNES i «Nationen» 26/6 1984

Nationen har 28. mai eit stort oppslag om tankar kring Arne Treholt. Det har vore mange liknende oppslag om Arne Treholt i forskjellige fora på forskjellige plan.

To stortingsmenn synes at Treholt bør få statslønn. Ingen nemner ordet landssvik i forbindelse med Treholt. Bare tragedie. Han er jo så intelligent og

pen!
Quisling var jo også intelligent, men han ble skutt, Noreg har verdensrekord i landssvik, så ein meir eller mindre, skulle vel ikkje være så mye å bry seg um?

Professor Adolf Hoel klarte, tross liten forståelse, å redde Svalbard og Dronning Mauds land for Noreg. Som takk ble

han dømt som landssvikar. Han fekk ikkje statslønn og ikkje noe forsvar på Stortinget. Det var ingen som då brydde seg om Grunnloven. Det var slettes ikkje noe «pressehoff» som greip inn.

Kva er det egentleg som skjer ikring oss?

Er det apartheid?

I «Nationen» 26/6 1984

MANEDENS
«PERNILLE»:

Nu løftes laft og lofte . . .

Under «Av ukens lesning» i «Farmand» nr 36 står bl. a. dette:

«Selv Gud kan ikke forandre fortiden — Agathon 447 — 401 f.Kr.» Jeg er ikke dus med Agathon, og kjenner ikke mer enn navnet for «Gyldendals Ettbindsleksikon» kjenner ikke det engang. Men Agathon, hvem han nå måtte være, kunne godt ha tilføyet: «men historikerne kan endre vår oppfatning av historien». Jeg minner om Orwells «1984» og Sannhetsdepartementet, hvor historien ble omskrevet hver dag for å tilpasses samtiden. Og jeg tilføyer ytterligere, for egen regning, at hvis en historisk kjennsgjerning fordreies tilstrekkelig mange ganger, blir fordringen til slutt knesatt som sannhet.

Alle dokumentfunn som vi har blitt overdyngnet med i den senere tid har ikke forandret det minste på historien eller dommen over Vidkun Quisling skriver «Farmand» i samme nummer. Nei, det skulle da bare mangle at noe kan rokke ved den! Rolf Jørgen Fuglesang ga det dekkende svar under et radiointervju i forbindelse med funnene av dokumentene, at hva som enn måtte finnes, ville det ikke endre det ringeste. Vidkun Quisling var dømt på forhånd.

En bør vel ikke i «Folk og Land» bringe beviset på at 1945-Norge hadde rett, og at Vidkun Quisling var en utkøkt landsforræder, og det av en type som verden aldri har sett make til og neppe noen gang vil få se.

Ja, jeg sitter — dessverre må jeg si — med beviset.

Jeg har en grandtante, som er langt oppe i årene, og som jeg besøker hver fjortende dag. Siste gang jeg var hos henne sendte hun meg ned i kjelleren for å hente en flaske stikkelsbærvin. Hun lagrer vinen i tre år, og er meget stolt over sin egen produksjon.

Jeg måtte lete litt etter vinen, for den er godt skjult for eventuelle innbrytere. Da kom jeg over en gammel skoeske med hyssing rundt. Nysgjerrig som jeg er tok jeg av hyssingen, og hva fant jeg? Maria Quislings innkjøpslister fra årene 1929 til 1939.

Jeg smuglet skoesken med meg hjem, og dess mer jeg leste, desto større ble øynene! Hva ble

ikke nesten hver uke kjøpt inn til husholdningen: brun ost, brune bønner, brune sauseblokker og sandelig brunt sukker også.

Og det framgår tydelig av listene at det med jevne mellomrom må ha vært tyskere på besøk. «Brun Bitter og sauerkraut» står det, med NB! foran.

Her har Vidkun Quisling villet innnynde seg hos tyske nazister som han ventet besøk av, og som han skulle forberede og planlegge landssvik og landsforræderi sammen med. Men jeg må innrømme at det var temmelig raffinert å servere «Brun Bitter», det er minst like raffinert som å ta på seg gul kjole når det kommer japanere på besøk.

Jeg lurar på om Einar Gerhard-

sen, som hadde så vanskelig med å underskrive dødsdommer, men *overvart seg selv*, i sin tid serverte rød brus når det var besøk østfra. Rødvinn kunne vel ikke en avholdsmann servere.

Jeg tror ikke at min grandtante har fabrikkert innkjøpslistene som jeg henviser til ovenfor. Riktignok skrev to søstre Mussolinis dagbøker, og resten av året vil vel gå med til rettssaken i forbindelse med Hitlers dagbøker. Jeg er sikker på at innkjøpslistene er ekte nok, men jeg må se å finne ut hvordan hun har kommet i besiddelse av dem. Jeg skal komme tilbake til saken, jeg lover det.

Pernille

Claus idag:

«ZIMBABWE» — en studie i forfald

Omkring 1900-tallet ble Afrika af mange regnet for «Fremtidens Kontinent», men idag er det fortidens og på vej tilbage mod fortidens mørke. Det ser sort ud for de sorte.

Et eksempel er den tidligere engelske koloni Rhodesia, som nu er to selvstændige stater: Zambia og Zimbabwe.

For Zimbabwes vedkommende er selv navnet en latterlighed, idet landet er opkaldt efter en ruinby i den sydvestlige del af Rhodesia, som nu hævdes at være bevis på en «sort kultur» i en fjern fortid.

En kendsgerning er det imidlertid, at de er rester af befæstningen om en guldmine grundlagt af arabere og bygget som værn mod de vilde i det fjortende århundrede.

Omkring 1870 kom den engelske imperiebygger Cecil Rhodes til det sydlige Afrika og begyndte at kolonisere området. På dette tidspunkt levede omkring 800 000 sorte på disse kanter. Tallet holdt sig nogenlunde konstant på grund af evindelige stammekrig, familiefjender og en hoben endemiske og epidemiske sygdomme. I hans fodspor fulgte missionærer og læger — samt engelsk militær, som stoppede stammekrigene og sammen med handelsfolk, ingeniører og andre foretagsomme mennesker satte styr på landet og forbedrede sundhedstilstanden. Befolkningsekspllosionen kunne begynde. Idag lever der

godt 11 millioner sorte i området, som kaller sig Zimbabwe. De er ikke «zimbabwianere» men matabeler, shonaer og «indvandrede» buskmænd, som ikke kan udstå hinanden.

Det kom til at gå særdeles godt i Rhodesia. Et gunstigt klima, gode og frugtbare jordbundsforhold — da vildniset var ryddet — og rige jordskatter viste sig takket være de hvides initiativ og energi. En relativt civiliseret enklave opstod, hvor også den sorte befolkning nød godt af en velstand, som langt overgik forholdene i de franske, portugisiske og belgiske besiddelser.

Men efter 2. Verdenskrig — samtidig med at Sovjetunionen begyndte at kolonisere Europa — trak de gamle kolonimagter sig tilbage fra Afrika, som nu skulle være «frit». En række stater, hvis fællestræk var socialisme, opstod, og nedturen begyndte.

Den nordlige del af Rhodesia blev selvstændig i 1964 under navnet Zambia, men som en del af det engelske Commonwealth. Det gik skidt fra starten og forekom ikke de hvide i det sydlige Rhodesia noget godt eksempel til efterfølgelse.

I -65 rev Syd-Rhodesia sig løs fra England og proklamerede sig som en selvstændig stat med Ian Smith som faktisk leder. Det udløste en bandbulle fra Englands side — og fra FN, som straks boycotterede landet. Alli-

gevel klarede Rhodesia sig rimelig godt. Man kunne eksportere fødevarer til den hungrende omverden under socialistisk styre og også opretholde en stor industrieksport.

Men omverdenen lod ikke landet i fred. England, USA og FN støttede den indenlandske opposition i kravet om «one man one vote» — en mand en stemme — trods Ian Smiths udsagn om, at indførelse af demokrati i en befolkning, hvor 85% var analfabeter og hverken anede noget om — eller var interesseret i — demokratiets principper var højdepunktet af tåbelighed.

I stedet etablerede man et valgsystem, som måske kunne være forbillede for det meste af verden: man fik indflydelse svarende til den uddannelse og de kundskaber man tilegnede sig — og skolegang såvel som højere uddannelse var gratis, dvs. betalt af de hvide, og der var ingen racediskrimination. Regeringen hævdede, at det var menneskers dygtighed og kvalitet, der betød noget — ikke farven.

De hvide rhodesere kendte afrikansk mentalitet og vidste, at for afrikanere er stamme og familie vigtigt, medens «samfundet», dette luftige begreb, ikke siger dem noget.

Men selvom man indførte skolepligt for alle, var det så godt som umuligt at få fat i landbefolkningens børn og bringe dem ind i systemet. Forældrene ville

ikke slippe dem som arbejdskraft. Dertil kom, at landbefolkningen var totalt uinteressert i rationelt landbrug, men kun dyrkede til eget behov. Dyrker man mere, kommer hele slægten og slår sig ned hos en. Ikke for at hjælpe, men for at nyde. Sådan er systemet nu engang, og århundredgamle traditioner er ikke lette at bryde.

Hvad regeringen imidlertid ikke havde taget med i beregningerne var, at det statssystem uvægerligt medfører en stærk social lagdeling mellem de driftige, velbegavede og de sløve, ubegavede.

Der opstår en overklasse, som forstår betydningen af kundskaber og udnytter uddannelsesystemet — og et mægtigt proletariat uden forståelse for samfundsorden. Et proletariat der kun havde eet i hovedet: FRIHED (på afrikansk «Uhuru», som ironisk nok også betyder kaos). Dette proletariat var en fremragende jordbund for de demagogiske, socialistiske ledere (misundelse har altid været socialismens motor). Den sorte leder biskop Muzorewa, der samarbejdede loyalt med de hvide, blev kørt ud på et sidespor og de revolutionære banditter Joshua Nkomo og Robert Mugabe iscenesatte med massiv støtte udefra en borgerkrig og stadige angreb ind over grænserne fra Zambia, Mozambique og Angola.

På få år havde Rhodesia op-

levet en opblomstring. Der var anlagt fabrikker, bygget skoler, hospitaler, veje og kraftstationer, men nu begyndte terrorister at ødelægge det hele. På bestialsk vis myrdede de løs.

I 1979 dannedes efter massivt pres udefra en sort flertalsregering, som var begyndelsen til enden. En hård og stadig vedvarende magtkamp mellem Mugabe — som har overtaget — og hans rival Nkomo er ved at rive landet i stykker.

Rhodesia har forlængst meldt sig på det internationale bistandskontor og modtager milliardhjælp, hvilket dog ikke forhindrer, at man er på vej til det stade, hvor Cecil Rhodes fandt det i 1870. Sult, sygdomme, stammekrig, kriminalitet og korruption er højeste mode.

Når lærer menneskene den lektie, at frihed er konsekvens af hårdt arbejde, kundskaber og omtanke — dog ikke af terror, røveri og fup? Selv i våre egne land er det småt med denne forståelse.

Mest tragikomisk er det dog, når Storting og Folketing er rørende enige om at skænke milliardhjælp til de socialistiske forbryderregimer — og bagefter til å forsørge de ulykkelige flygtninge, der er produktet af denne tåbelighed.

DK-2830 Virum
Claus

Himmler-brevet til Quisling — 39 år gammel nybet

Det eneste nye i Hans Fredrik Dahls presentasjon av Himmlers brev til Quisling (Dagbladet 31. aug. d.å.) er at selve originaldokumentet nå er kommet for en dag. Brevet lanseres som selve sensasjonen i det nyoppdagede materialet, men faktisk er opplysningen om dette forsøk på kontakt fra Reichsführer-SS like gammel som prosessen mot Quisling — og det var Quisling selv som i sin lange forsvarstale omtalte forholdet. «Jeg har fått et eneste brev fra Himmler en gang, som jeg ikke har besvart ...» uttalte han, idet han betonte at han ikke hadde hatt noen forbindelse med ledelsen i Tyskland før 1939. («Straffesak mot V.A.L.J. Quisling» 1946 s. 336.) Han hadde neppe forestilt seg at det skulle gå inn på 40 år før brevet ble funnet i hans arkiv!

Men selve teksten til brevet har — etter hva det meddeles — vært tilgjengelig i Arbeiderbevegelsens arkiv siden dets leder Arne Kokkvold for 19 år siden bragte med seg fra Øst-Berlin mikrofilmer fra Max Pferde-

kämpers arkiv. Denne dokumentasjonen fortalte bl.a. om kontakt mellom Pferdekämper og Quisling i 1930 og 1932, og om Pferdekämpers oppfordringer til Himmler om å skrive til Quisling. Arbeiderbladets oppslag om dette funn ble kommentert her i Folk og Land av daværende redaktør Odd Melsom 6/11 1965.

Som det fremgår av faksimilen vi har stjålet fra Dagbladet, er det direkte galt når Dahl sier at Himmler takker Quisling for dennes henvendelse; det står tvert om uttrykkelig at det er gjennom Pferdekämper Himmler har fått Quislings adresse.

Denne Pferdekämper er betegnet som en «handelsreisende i nasjonalisme», som var særlig oppsatt på å knytte kontakter mellom det tyske partiet og utenlandske interesserte. (S. Hartmann: «Fører uten folk» 1959 s. 112.) Men i 1932 var nok iveren etter forbindelse mer på Pferdekämpers side enn på Quislings, mener Dahl, og både Quislings egne uttalelser — og den fremlagte dokumentasjon —

synes å bekrefte at noen «varige forbindelser» mellom NSD-AP og «likesinnede» i Norge ikke ble etablert.

Et ganske annerledes befestet og hjertelig forhold hadde derimot Himmler til svenske åndsfrender, noe som vår annen faksimile skulle vise. Eksempelet — som er ett av mange — er hentet fra Eric Wärenstams «Fascismen og nazismen i Sverige 1920—1940», utgitt i 1970. Som det sees var også her den geschäftige Pferdekämper inne i bildet.

I forholdet til Quisling ble det altså med dette ene, ganske formelle brevet. Kort etter inntraff Hitlers maktovertagelse, og Himmler fikk annet å bestille enn å reise til Norge. Og noen oppfordring til det fra Quislings side har ikke latt seg etterspore. Det var ikke før 8 år senere at Himmlers første visitt hit kom istand, og det var i forbindelse med edsavleggelsen for de første frivillige til Regiment Nordland — i Hippodromen på Vindern 30/1 1941.

(Forts. side 7)

Reichsführung der Schutzstaffeln der N.S.D.A.P.

Schriftführer: 0040 - 07 u. 06081
 Postfachstelle:
 National-Sozial. Deutsche Arbeiterpartei
 Geschäftsstelle München 17530

Adressiert:
 Zustellführung der G.D. der N.S.D.A.P.
 München
 Briefumschläge 40

Bestimmung: Der Reichsführer-SS
 Tgb.Nr. 24

München, am 3. Januar 1932.

Herrn: Statsråd Vidkun Quisling,

O s l o

Sehr geehrter Herr Minister!

Durch P. P f e r d e k ä m p e r erhielt ich Ihre Anschrift. Ich hoffe im Laufe des ersten Vierteljahres 1933 eine Reise nach Norwegen machen zu können und werde Sie dann bestimmt in Oslo aufsuchen und mich dort ein paar Tage aufhalten, sodass in mündlicher Aussprache eine dauerhafte Verbindung zwischen uns deutschen Nationalsozialisten und sinnesverwandten Menschen in Norwegen hergestellt wird. Ich werde mir erlauben, meine Ankunft in Oslo rechtzeitig, ungefähr 8 Tage vorher, mitzutellen.

Ich bin mit nordischem Gruss und Heil Hitler!

Der Reichsführer-SS
Jahr sehr ergebener

A. Himmler

Tusen takk for kr. 17 870,-

Mange har gitt så det riktig svir denne gang. — Det skal være slik, og det gir en deilig følelse. Forsøk du også.

Vi trenger HVERT ØRE, og håper at også du vil sende oss en vennegave.

« VENNEGAVER »

fra «Folk og Land»s venner.

Takk for følgende bidrag:

E. L., Oslo 1 700,—	M. K., Sarpsborg 200,—	J. S. H., Ø. Rendal 100,—	R. H., Sandnes 120,—	M. K., K.,sund N. 500,—
B. B., Oslo 3 100,—	K. T., Halden 100,—	K. C., Lillehammer 100,—	H. F., Kr.Sand S. 50,—	K. B., Stangvik 100,—
K. J., Bekkestua 100,—	E. H., Bjørkelangen 80,—	T. Ø., Lesja 200,—	G. S., Kr.sand S. 20,—	E. M. M., Trondheim 50,—
H. Kn. Sch., Jar 500,—	A. M., Sander 400,—	K. U., Nord Torpa 100,—	K. K., Vågsbygd 100,—	E. K., Trondheim 100,—
B. S., Hosle 100,—	H. H., Årnes 50,—	O. A., Tjøme 100,—	D., Arendal 300,—	P. Ø., Steinkjer 20,—
T. P., Ski 1 000,—	E. B., Nes, Herm. 100,—	I. B., Åsgårdstrand 100,—	I. T., Hosanger 300,—	B. P. P., Namsos 80,—
J. H., Lørenskog 200,—	H. Ch., Moelv 150,—	Anonym 10 000,—	O. V., Vik i Sogn 100,—	Hj. O., Iiland i Ofoten 100,—
		M. H., Skollenborg 500,—	M. A., Ålesund 100,—	<h2>Vi trenger eldre fotos</h2> <p>INO's samling av fotografier er altfor dårlig. Den ansvarlige for denne del av arkiveringen ber oss skrive at det innestås for rask retur av filmer eller slides vi får låne. Se etter i skuffer og skap, på loft og i kjeller: kanskje finner du fotos fra «den gang».</p> <p>Bruk adressen: A/S Historisk Forlag Boks 924 Sentrum, Oslo 1.</p>
		A. E., Helle 20,—	M. A., Ålesund 100,—	
		J. B., Porsgrunn 70,—	H. L., Skodje 100,—	
		B. I., Stavanger 100,—	L. S., Eidsbygda 150,—	
		N. R., Sandnes 40,—	T., Molde 100,—	

Stein Ugelvik Larsen med ny dokumentsamling om Nasjonal Samling

Amanuensis Stein Ugelvik Larsen ved Universitetet i Bergen arbeider med å fullføre en omfattende dokumentsamling om Nasjonal Samling som vil vise hvordan partiet var tenkt og ble organisert, forteller han til Bergens Tidende.

Dokumentsamlingen er dels et produkt av et større historisk-sosiologisk forskningsprosjekt*) som ble gjennomført ved Universitetet i Bergen tidlig på 1970-tallet og som belyste hvilke motiver NS-medlemmer hadde for å gå inn i partiet. Rundt 600 NS-folk ble kontaktet i forbindelse med en intervju-undersøkelse om bakgrunnen deres.

I tillegg til dette materialet håper Stein Ugelvik Larsen å kunne dra nytte av NS-arkivet som ble funnet under en opprydding på Hamar Folkebibliotek høsten 1980.

Dette ble overført til Riksarkivet i Oslo. — Hvis vi også kunne få tilgang til det private Quisling-arkivet som nå er funnet, skulle vi ha et ganske dekkende bilde av bakgrunnen for NS, sier han.

Bok

Dokumentsamlingen vil foreligge i bokform, men det er for

tidlig å si når den vil være fullført. Den vil også inneholde en oversikt over hvilke arkiv og kilder som inneholder materiale om NS.

Stein Ugelvik Larsen kommer ikke til å gå inn på selve personen Quisling i boken. Men det er behov for at noen prøver å gi en ny samlet fremstilling av Quisling, ikke minst av hans psykologi og personlige motiver, mener han.

— Den tidligere oppfatningen om at han først og fremst var en maktsyk person, må revideres. Vi ser ham etter hvert mer som en person som var drevet av en kallfølelse og hadde visse visjoner, og som var et produkt av et politisk og sosialt miljø.

En ny Quisling-biografi bør imidlertid skrives av en person som fortrinnsvis ikke står på en av de politiske ytterfløyene.

— Dette er ømfintlig stoff som stiller store krav til balansert fremstilling, og da er det en fordel om personen som skriver ikke er altfor aktiv i det politiske bildet, sier Ugelvik Larsen.

Når det gjelder diskusjonen om eiendomsretten til det private Quisling-arkivet, sier Stein Ugelvik Larsen at det er viktig at materialer av denne art blir

gjort offentlig tilgjengelig.

— Et arkiv kan brukes på så mange måter, og hva man finner ut av det, vil ofte være påvirket av hva man leter etter. På meg virker det som *Dagbladets kulturredaktør til nå har vært mest opptatt av å finne spor etter fascistiske sympatier på høyresiden i Norge i 30-årene.*

Ikke sensasjonelt

— Hvordan vurderer du nyhetsverdien til de deler av arkivet som hittil er offentliggjort?

— Så langt er det ikke kommet fram noe som kan sies å være sensasjonelt. Man kunne vel snarere ventet mer interessante ting etter de store oppslagene nyheten om arkivet fikk. Men det skulle også godt gjøres å finne noe direkte oppsiktsvekkende materiale. Det er kommet veldig mye fram tidligere både om NS og Quisling. I dag dreier det seg mer om å lete etter supplerende opplysninger.

— Kan det tenkes at enda mer materiale ligger uoppdaget et eller annet sted?

— Det kan ennå komme fram viktige opplysninger fra utenlandske arkiv om Norge og NS sitt forhold til Tyskland. Slike dokumenter er jo ofte underlagt

en klausul om at de ikke skal frigis før det er gått femti år. Dessuten sitter det ennå mange personer rundt i bygd og by som kan bidra med verdifullt erindringsstoff og kanskje også skrift-

lig materiale sier Stein Ugelvik Larsen.

*) *Dokumentsamlingen «Fra ide til dom» selges i vår «BOK-TJENESTE».*

Dommeren må være lovens venn!

— Som alle andre mennesker blir dommeren stundom stillet på prøve. Som regel er prøven den som Pilatus ble stillet på da jødene sa til ham: «Hvis du løslater denne mann, er du ikke keiserens venn». Og keiseren er i denne forbindelse den som har makt og som det kan være grunn til å være redd for, enten det nu er en keiser, en seierrik fiende, et parti, pressen eller en mobb. For dommeren må ordet være: «Hvis du løslater denne mann, er du lovens venn», fordi han, som det heter i dommereden, kun skal dømme «etter loven og sakens bevisligheter».

(Fra forordet til J. B. Hjorts bok: «Dømt med rette?»)

I sin bok behandler forfatteren også «Krigsforbryterprosessen i Finland», hvor han slutter med å minne om den russiske general Nikichenkos ord i London 1945: «En domstol er et av regjeringsmaktens organer, et våpen i den herskende klasses hånd med det formål å sikre dens interesser».

Og dobbelt tragisk blir det (hevder forfatteren) når dette syn aksepteres eller anvendes i land, hvor en slik tankegang burde være vesensfremmed for folket. Det gjelder også de land som ikke støttet Finland til forsvar av rettsstatens ideer.

Derfor kunne østens ånd seire over vestens krav i Finland, i året 1945-1946.

Når de små . . .

(Forts. fra side 1)

av dem var dradd oppover på ski til Stubbdal og videre til Haug. Tyskerne hadde ikke da nådd så langt som til Stubbdal.

Biskopen vendte så fornøyet tilbake til Oslo. Han hadde fått ordre til å avgi rapport til general Engelbrecht. Direktøren forteller at det var — eller ble — dekket et godt aftensbord og at Berggrav måtte drikke skåler med den tyske general. Jeg husker ikke hva de skålte på, men det kan jo være likegyldig.

Som De vil se, herr pastor, avviker biskopens beretning endel fra den norske direktørs. Det blir da et spørsmål om hvem av disse to menn man skal tro. Direktøren har alle dage vært en sannferdig og pålitelig mann, det kan man derimot ikke beskyльde biskop Berggrav for, hvilket jeg i det følgende skal prøve å vise:

Biskopen hadde som bekjent i et hyrdebrev av 23/10 1940 uttalt: «En tredje engstelse er kommet frem ved spørsmålet om å melde sig inn i NS. Enhver må her følge sin overbevisning.»

At biskopen selv i den første okkupasjonstid mente disse ord bokstavelig, har jeg all grunn til å tro. En prest i Oslo har således personlig fortalt mig at han ble kalt til biskop Berggrav, som i samtalen løp spurte ham om han var i NS. Dette benektet presten. «Nå ja», sa biskopen, «om De hadde vært det, ville det jo ikke ha vært noe å si på det».

Som følge av biskopens hyrdebrev meldte som bekjent mange seg inn i NS.

Etter «frigjøringen» forsøker biskopen å bortforklare sine tidligere ord og skriver i «Morgenbladet» av 31. juli 1945:

«Den som høsten 1940 ville si til sine folk at det var forræderi å melde sig inn i NS, ble av det samme NS avskåret fra å si det offentlig eller endog si det høyt. Offentlig kunne vi bare si (23. oktober 1940): Enhver måtte følge sin overbevisning. Det går ikke an idag å forfuske denne kampanje, ved å late som om den betydde at hver mann ble stilt fritt, og at det altså ikke kunne være så farlig hva de gjorde. Akkurat det omvendte er sannheten. Parolen var — om-satt til språket idag — til landsforræderi må ingen la sig tvinge. Han får allikevel sitt fulle ansvar. Vi måtte bruke ord med dobbelt bunn.»

I «Kirke og Kultur» for mai 1945 skriver han også bl.a.: «Vi måtte gjemme sannheten. Svikets og løgnens menn hadde ikke krav på å få sannheten av oss. Fremfor alt om vi derved brakte sannhetens sak i fare».

Er De, pastor Hauge, enig i Deres overhyrdes ord? Mener De at man kan bruke ord «med dobbelt bunn» og «gjemme sannheten», hvis det ikke passer en å komme frem med den?

På meg virker biskopens ord som et *gufs fra en antikristelig*

åndsmakt. For meg står det i hvert fall så at Gud ikke har bruk for løgner, hverken hvite eller sorte, og den som bare taler sant i gode dager men ikke når der er fare på ferde, kan vel neppe gjøre krav på å kalles sannferdig.

Biskop Berggrav har gjennom førnevnte ord stemplet seg selv. At det ikke bare var tomme ord men at biskopen også i praksis har gjort dem til rettesnor for sin opptreden er det nok av eksempler på. Men det hører jo ikke hjemme i denne forbindelse.

Det er et gammelt ord som sier: «Som Herren er, så følger ham hans svende», og det kan vel neppe være tvilsomt at biskop Berggravs «moral» har smittet over på i alle fall endel av hans underordnede geistlige. Det er således betegnende hva hans *protesjé pastor Bonnevie-Svendsen* etter frigjøringen blant annet uttalte i et foredrag på et Olsokstevne i Trøgstad:

«Under krigen var vi alle nødt til å leve mere eller mindre som banditter. Jeg var selv nødt til å la den almindelige moral være suspendert en stund.»

Pastoren opplyser videre at han som medlem av Heimefrontens ledelse var med på organisert svartebørstrafikk, tyveri (orging) o.l. Pastoren syntes øyensynlig at denslags under okkupasjonen var helt i sin orden, men nå etter «freden» måtte man forlate denslags metoder og igjen bli bra og skikkelige mennesker, hevdet han.

Bonnevie-Svendsen høstet kraftig bifall for sitt interessante og lærerike foredrag.

En annen av biskop Berggravs underordnede, en prest ved en menighet i nærheten av Oslo, forteller at han og endel av hans kollegaer i bønn til Gud hadde spurt Gud, om det var tillatt å «likvidere» (dvs. snikmyrde) medlemmer av NS. Til dette hadde Gud svart ja, sa han.

En ansett lege har overlatt meg kopien av et brev. Legen går god for brevsriverens absolute troverdighet. Jeg siterer her et utdrag av dette brev:

«Prestene spurte Gud, og Gud svarte ja. Ja hva tror du de spurte Gud om? Jeg er rystet dypt inn i min sjel og slått med forferdelse, over denne tilståelse av en prest. Prestene tror at de spurte Gud og at Gud svarte ja på at den og den navngivne person blandt NS-folk, som man hadde utsett seg under krigen til å likvideres, skulle myrdes. Du vil nok si at det ikke er mulig og at det bare er ond snakk av tidligere NS-folk, men dessverre er det mere enn sant. Igår (her følger dato) var en dame jeg personlig kjenner, hun og hennes voksne sønn, gått opp til pastor . . . for å la seg stryke av Statskirken.

I den samtale som utspandt seg i sakens anledning meddelte pastoren (navnet er angitt i brevet men utelatt her. — M.S.) at prestene var blitt forelagt spørsmålet om godkjenning av likvi-

dering av navngitte personer innen NS. Han hadde personlig vært med på dette, og han spurte Gud om disse mennesker skulle likvideres, — myrdes heter det, når ikke rettmessig domstol feller dødsdom, — og Gud svarte ja.

Kan du tenke deg noe så opprørende av den norske kirke og en sådan vanhelligelse og misbruk av Guds navn som dette?

Jeg er slått av vill forferdelse over slikt, og resultatet kan jo ikke bli annet enn at jeg omgående melder meg ut av Statskirken».

I brevet oppgis også navn på NS-personer som ble snikmyrdet, og hvis likvidasjon ifølge denne prests utsagn var godkjent og velsignet av Gud selv, f.eks. mordet på Faste Moe. Han ble skutt ned bakfra i Bygdø Allé, da han arm i arm med sin kone spaserte til sitt daglige arbeid. Nok av lignende «likvidasjoner» kunne nevnes. Som De sikkert vet, herr pastor, har utmeldelser av statskirken etter «frigjøringen» så og si hørt til dagens orden. Det er en trist foreteelse. Kirken er kirken. Den har bestått i snart tusen år og burde vernes om i gode og onde dager, selv om dens tjenere ikke alltid i like høy grad holder mål. Jeg tviler ikke i minste måte på at der innen den norske geistlige stand finnes mangfoldige pres-ter som både er fromme og bra og moralsk uangriperlige, men det lar seg vanskelig nekte at der innen den norske kirke har funnet en utglidning sted. At biskop Berggrav ikke kan frikjennes for skyld i den anledning er visstnok manges mening. Spesielt har hans hårde og kolde skrift «Folkedommen over NS» utvilsomt støtt mange bort fra kirken. Selv ledende menn har måttet reagere overfor biskopens innstilling. Jeg kan i den anledning sitere et brev til meg fra en av våre mest ansatte høyesterettsdommere:

«Oslo, 7. sept. 1946
Fru Marta Steinsvik

Hjertelig takk for skriftet «Frimodige Ytringer» som De har vært så elskværdig å sende meg. Jeg har lest det med megen interesse. Jeg kan riktignok ikke helt ut slutte meg til hva De har skrevet. Men også jeg mener at NS-folkene under «rettsoppgjøret» er behandlet langt hårdere enn det stemmer med rettferdighet og med gjeldende norske rettsregler. Og det har overrasket meg å finne biskop Berggrav blant de strengeste dommere. Hans artikkel i «For Kirke og Kultur» gjorde på meg et meget pinlig inntrykk.

Deres ærbødige (sign.)

Vi har ønsket å gjøre samtlige prester i den norske kirke kjent med de forhold som er omtalt i min brosjyre. «Frimodige Ytringer» og har derfor tilstilet alle geistlige et eksemplar. Hvorledes denne henvendelse blir opptatt, blir da hver enkelts sak å avgjøre.

De sier, herr pastor, at De har funnet adskillige «feil og unøyaktigheter» i brosjyren. Det er mere enn kriminalpolitiet under sin granskning har gjort, men hvis De har funnet noe virkelig uriktig, vil jeg være takknemlig for å få vite det. Det skal i så fall bli rettet i et eventuelt nytt opplag av boken.

Som De kanskje vet har mitt syn i flere år vært så svekket at jeg hverken kan lese eller skrive, men må diktere alt stenografisk til en sekretær, som siden linje for linje må lese det opp for meg. Det er en tungvint arbeidsmåte, og selv med den største omhu og samvittighetsfullhet og

en likefrem pirket nøyaktighet er det ikke utenkelig at enkelte trykkfeil og mindre skrivefeil uten mitt vitende kan ha sneket seg inn i boken. Et par sådanne unøyaktigheter gjorde jeg selv kriminalpolitiet oppmerksom på, men man anså dem for så bagatelmessige at de ikke ble regnet som feil.

Det vil interessere meg å få oppgitt de «adskillige feil og unøyaktigheter» som De omtaler i Deres brev. På forhånd mange takk for opplysningen.

Med beste hilsen
forbindtligst
Marta Steinsvik (sign.)

Nå må Riksadvokaten

(Forts. fra side 1)

Beordret

Erstatningsdirektoratets arkiv er oppbevart i Riksarkivet. Her fins det dokumenter som klart viser at direktoratet i 1952 beordret Vidkun Quisling's etterlatenskaper, som var beslaglagt, tilbakeført til fru Maria Quisling, opplyser riksarkivar John Herstad og førstearkivar Ole Kolsrud til Dagbladet.

I går fikk Regjeringsadvokaten, ved høyesterettsadvokat Arne Fliflet, utlåtend dette arkivmateriale fra Riksarkivet.

— Jeg vil nå gjennomgå dette arkivet for å få klarlagt så godt som mulig omstendighetene omkring forvaltningen av boet til Vidkun Quisling, opplyser Fliflet til Dagbladet.

Det var advokat Sverdrup-Thygeson som på oppdrag fra Erstatningsdirektoratet hadde answered for å ta hand om Quisling-boet. Det er i dag helt u-

klart hvordan boet ble forvaltet, og hvorfor store mengder dokumenter og effekter i årevis har ligget i advokatfirmaets lokaler.

Det er herfra «Tom» har hentet «sitt» Quisling-arkiv, og det er herfra advokat Odd Syse, Sverdrup-Thygeson's svigersønn, har hentet de verdigjenstandene han siden har solgt.

FULL GRANSKNING

Stadig flere aviser forlanger nå full granskning av hele sakskomplekset, og da helt fra 1945.

Ja, det var sannelig på tide.
I en «VG»-leder heter det:

«Vi anbefaler at det snarest blir skaffet klarhet over saksbehandlingen, fra det øyeblikk dokumentene ble beslaglagt i 1945 og frem til en del av dem dukket opp nå. En spesiell arbeidsgruppe, gjerne oppnevnt av regjeringsadvokaten, bør snarest gjennomgå hele sakskomplekset. Den rapport gruppen fremlegger, burde tjene til å fjerne uklårheter og sette tingene i et nødvendig perspektiv. Dette kan avverge en offentlig skandale.»

Himmler-brevet til Quisling . . .

(Forts. fra side 5)

Reichsführung der Schutzstaffeln der N.S.D.A.P.

Seitensnummer: 06046-47 u. 5601		Belegnummer: Reichsführung der N.S.D.A.P. München, Bürenummer 48
Postadresse: National-Sozial. Deutsche Arbeiterpartei, Hauptstadt München 17636		
Bestellung: Der Reichsführer-SS, Zgb.Hr. 5360.		München, am 1. Oktober 1932.

Herrn
Dr. Birger Furugård,
Deje / Vuernland
Schweden.

Lieber Freund!

Becht herzlichen Dank für Deinen Brief vom 8.9.1932.

Zu Ihrem Erfolg, 15 000 Stimmen gewonnen zu haben, gratuliere ich Sie. Wenn sich dieser Erfolg auch äußerlich in keinem Mandat ausdrückt, so ist doch der Anfang gemacht; uns ist es nicht anders ergangen.

Wir haben wieder rasend viel zu tun, da wir ja neuen Wahlkampf haben. Der Führer spricht 50 mal und den Schutz hat wieder die SS. Das das für eine Menge Arbeit macht, kannst Du Dir denken.

Mehr konnte ich leider nicht loslassen, aber Du solltest den guten Willen von uns sehen.

Was Sven Lindholm betrifft, so würde ich ihn im Laufe des November 1932 nach Deutschland einladen, da er jetzt zu wenig in ruhiger Arbeit lernen kann und wir ihm zu wenig Ausbildung geben können. Ich werde Dir nach der Wahl sofort wieder schreiben und Lindholm dann einladen.

Freund Pferdekämpfer danke ich für seine Stellen und bitte ihn bestens zu grüssen.

Heil Hitler
Der Reichsführer-SS
in alter Freundschaft

A. Himmler

VIDKUN QUISLING :

«Jeg har ikke ødelagt dokumentene»

FRA REFERAT AV STRAFFESAKEN I 1945

Knefall for «Clematis Jackmanii»

(Bare ett av de tall-løse undere)

Summen av alt Blått og Lilla
Jorden rummer

Jager gjennom dine vergeløse Ranker,
våknet av sin hemmelige slummer
vil de meisle ut i g j e n n o m s i k t i g klarhet
Skaperens ugripelige tanker!

Blått attrår Lilla,
men Lilla u n d f l y r Blått —
inntil de møtes, favnes, ømt forenes
i en ekstatisk f l a m m e
av det usigeligste F i o l e t t (!)

Det ømhetstørste møtes s u m
av Lilla og av Blått
har også v i a v e n u f a t t b a r
skaper fått:

Tall-løse år har Blodets B ø n n
og sinnets hemmelige dragnings
også gjennom v å r e s p e d e,
vergeløse årer gått:

Ropet på ø m h e t mellom Deg og Meg,
hvori — stridbart — a l l v å r v æ r e n
tidløst speiler seg.

Joh. Barclay-Nitter
Oslo 3

Da jeg siste gang var ute på Skaugum hos Reichskommissar Terboven, sa han at det var stillet til min disposisjon både fly og undervannsbåt, at jeg var sikret opphold hvor jeg ville treffe gode venner som ville ta seg av meg og under enhver omstendighet sørge for meg. Jeg takket ham for hans tilbud og sa at jeg ikke kunne reflektere på det. Jeg hadde alltid vært av den oppfatning at man ikke skulle rømme fra sine folk. Jeg hadde selv kritisert dem som hadde flyktet fra sine forpliktelser, og det kunne aldri falle meg inn å gjøre noe lignende. Han sa han respekterte det standpunkt, og videre samtale bortfalt da om den side av saken. Han sa forøvrig i samme sammenheng at han selv prinsipielt ikke ville la seg sin handlefrihet berøve. Degrelle var også til stede — ikke under samtalen, men han var på Skaugum. Det er det virkelige forhold som jeg synes man iallfall kan yte meg den rett at man ikke betviler.

Likeledes vil jeg, for at man heller ikke skal betvile det, igjen understreke at jeg ikke har ødelagt et eneste av de dokumenter jeg har hatt i min besittelse. Det var mange jeg visste ville bruke dem mot meg, men jeg har med vilje ikke gjort det. Jeg har ikke

gjort det, dels av historisk interesse, og dels fordi jeg vil at saken skal bli belyst, og fordi jeg mener at jeg intet som helst har å skjule i det hele. Hva der er brent av dokumenter i kanselliet og departementet, har jeg intet hatt med å gjøre. Personlig har jeg ikke ødelagt et eneste dokument. De lå i min samling, som de lå da de ble tatt.

Jeg savner forøvrig en rekke dokumenter som jeg gjerne skulle ha sett her, og jeg beklager meget at forholdene har vært slike at jeg ikke selv har kunnet forberede min sak. *Man har for eksempel pukket på et memorandum til Lammers som jeg har skrevet i fortvilelse over at Norge dengang holdt på å bli gjort til et tysk protektorat, og søkte å vekke diskusjon om det spørsmål som skulle avlede tanken fra det, mens det virkelige diskusjonsgrunnlag for den fremtidige ordning i Europa forelå trykt i en Europapakt, som det vel ikke skulle ha vært noen vanskelighet å bringe til veie, da den forelå i en rekke eksemplarer, og hvorav det fremgikk ganske tydelig — som jeg muligens senere skal komme tilbake til — den fri stilling som Norge skulle ha i det nye Europa som vi forestillet oss. Istedet har man gjen-tatte ganger pukket på dette memorandum, som kanskje ikke engang er sendt og iallfall er skrevet under et fortvilet forsøk på å stanse en tysk aksjon for å gjøre Norge til et tysk protekto-*

rat. Jeg har skrevet, jeg kan si dusinvis av lignende utkast, dels av teoretisk art og dels for å avlede tyske forsøk på å bringe Norge i en avhengighetsstilling til Tyskland, som jeg ikke kunne være med på.

Når det gjelder denne alminnelige sak, har jeg under de forhold jeg lever under, ikke hatt noen anledning til å forberede noe foredrag eller gå større gjennom tingene. — Jeg vil bare, til å begynne med, fremheve at når man taler om «gåten Quisling», så står det for meg som problemet har en helt annen karakter, nemlig gåten: det norske folk. At jeg som i 40 år har gått inn for mitt land med en slik brennende kjærlighet som jeg har gjort, og i 15 år har jeg ofret alt for mitt land, at jeg skal sitte her som landssviker, det er for meg en gåte at det norske folk kan være slik beskaffen!

Jeg er meg ikke bevisst å ha gjort noe galt mot det norske folk. Jeg er meg bevisst å ha hindret det norske folk og Norden fra å bli krigsskueplass — nettopp det som jeg anklages for — og hindret at her ble borgerkrig, jeg har søkt å bøte på invasjonens og okkupasjonens ulykker over det norske folk. Det er det jeg har gjort og strevet med i 5 år, natt og dag. Jeg har i de siste 15 år ikke ført noe personlig liv, bare kjempet for mitt folk, det kan enhver bevitne som har stått meg nær.

Rudolf Hess burde få bedre vilkår i Spandau

P. O. STORLID i «Morgenbladet» 25/7 1984

Det hører til de moralske nødvendigheter i verden at noen husker og minner om forhold som andre finner det bekvemt å glemme og la bli glemte.

Derfor er det fortjenstfullt at C.C. ved flere anledninger har minnet om Rudolf Hess' tragiske og ennå ikke fullbyrdede skjebne.

Siden 1. oktober 1966 er Hess eneste fange i Spandau-fengslet. Han bebor en celle på 2,30 x 2,80 m, hvor han har en brisk med halmsekk, en stol og et bord. Ellers intet. Han står hver dag opp kl. 0600 og må være i køy kl. 2200, da slukkes lyset. Han må selv vaske celle, toalett og undertøy, og har anledning til å bade en gang ukentlig. En time månedlig kan han, under streng bevoktning, motta besøk av ett familiemedlem, og en time ukentlig får han besøk av en fransk fengselsprest. Utover dette har han ingen å tale med, vokterne har forbud mot samtaler med fangen. Fire sensurerte bøker kan han lese i måneden, men disse må ikke inneholde noen hentydning til prosessen i

Nürnberg, likesom det er ham forbudt overhodet å nevne denne ved de sjeldne besøk. Skjer det, vil besøket ifølge reglementet øyeblikkelig bli avbrutt. I de 36 år siden Nürnberg har hans forsvarer fra dengang i alt seks ganger fått besøkstillatelse, sist i 1979. Heller ikke han kan tale med Hess om «saken», som fangen forøvrig aldri har mottatt noen domsutskrift fra. Han har ikke engang anledning til å undertegne en fullmakt til sin advokat. Dette er Rudolf Hess' liv. Ansvarer for det faller likt på de fire seiersmakter, som månedlig avløser hverandre i bevoktningen. De førte sin krig for mere menneskelighet i verden, het det dengang. Noen av oss husker endog det.

Umenneskelig

En smule menneskeligere i fengslingens umenneskelighet kunne det vært, om f.eks. hans daglige halvtimes opphold i havnen kunne forlenges til en hel time. Eller om han kunne fått tilladelse til å ha et ur, som er ham forbudt. Om man hadde fjernet forbudet mot å lese og

skrive i fengselshaven. Eller om han, som vel på alle gamle hjem, kunne fått en elektrisk ringeklokke i cellen, og kunne gis tilladelse til å lage seg en kopp kaffe eller te når han ville. Og om han selv kunne bestemme når lyset skulle slås av, og beholde lesebrillen så lenge han ville. Han er halvveis blind, og greier seg ikke uten den. Og om han kunne ta et bad daglig...

Forplikter

Om alt dette bad hans gamle forsvarer i brev til fengselsdireksjonen i 1966. Han fikk til svar at herrene hadde «gjort seg kjent med skrivelsens innhold», og avslått anmodningene. Siden har det vært «menneskerettsår» og mange andre år, som intet har forandret annet enn Hess' alder.

Vi har her i landet politikere, biskoper og andre som jevnlig lar sine røster høre i menneskerettsspørsmål. La dem her ved en gang være minnet om Hess. Norges Storting satte en gang inn i verden ideen til domstolen i Haag, og Norge var Nansen's land. Slikt forplikter, mente man før.

Lærer vi aldri?

Slik avslutter Walter Fyrst sin bok: «MIN STI»:

«April 1957 sto det i Stikka at Heimevernet i Vestre Bærum samlet penger til et HV-hus. Jeg sendte et beløp og fikk brev fra komiteén som på vegne av Befalsforeningen i området takket og tilføyet at innsamlingen gikk litt trådt, hvorfor det var så meget mer gledelig å motta mitt bidrag.

Det var bare gått tolv år siden frigjøringen!

Som et à propos vil jeg sitere statsminister Gro Harlem Brundtlands mor, som i et intervju nylig forteller at i 1956 diskuterte Arbeiderpartiets stor-

tingsgruppe om den skulle gå inn for å redusere verneplikten. Men så kom Suez-krisen, og på en natt endret situasjonen seg: ingen ønsket det lenger.

At politikere aldri kan lære at angrep på et land nesten alltid kommer overraskende — og at vi derfor *alltid* må være forberedt!!

Pendler vi igjen mot 'det brukne gevær' og et haltende for-svar mot en mektig angriper?

Skal vi allikevel utslettes som folk?»

(«MIN STI» står på listen over bøker BOKTJENESTEN selger.)

Hva er navnet?

Da vi var tilstede under Hamsun-dagene på Hamarøy ble læreren og seminaristen på Landvik trukket inn i en diskusjon. Han som styrte Folkeboksamlingens bøker, men som nektet å låne ut noen av dem til Knut Hamsun.

Er det ikke på tide at vi får navnet på denne typen?

Slik at vi kan få gjort ham kjent for ettertiden.